

VIRTUAL MUZEYLAR TA'LIM MAYDONINING ELEMENTI SIFATIDA

Nizomov G'iyosjon Jozil o'g'li

*Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti
San'atshunoslik va muzeyshunoslik fakulteti Muzeyshunoslik,
tarixiy-madaniy ob'ektlarni konservasiya qilish, ta'mirlash va
saqlash 1-kurs magistranti*

Virtual muzeyga ega bo'lgan ta'lim resurslarini madaniy hodisa sifatida o'rganish masalasi gur vv mualliflarining "universitetning zamonaviy media ta'lim muhitida virtual haqiqat"¹, Vv Gvazov Vv "universitet ta'limida virtual muzey"², Zaytseva J.N., Lobacheva sl, Soldatkin V.I. "virtual muhitda axborot texnologiyalari o'tish"³: saytda harakatlanish, qidiruv O'quv jarayonida foydalanish tajribasi va rivojlanish istiqbollari"⁴.

Ushbu masalani ko'rib chiqish uchun "ta'lim maydoni" va "muzey pedagogikasi" kabi ikkita tushunchani belgilash kerak. Ta'lim maydoni - "ta'lim jarayonining muhim xususiyati bo'lgan va jamiyatning asosiy xususiyatlari, uning madaniy faoliyati sifatida ta'limni rivojlantirishning asosiy bosqichlari va qonunlarini aks ettiruvchi kontseptsiya; ta'lim va tarbiya g'oyalarini birlashtiradigan va ta'limiy voqealar, madaniyat, ijtimoiy tajriba, yangi avlodga shaxsiy ma'nolarni tarjima qilish hodisalari bilan ta'lim uzunligini shakllantiradigan makon"⁵. Ta'lim makonini tahlil qilish masalasi mahalliy mutaxassislar tomonidan amalga oshirildi, ular orasida A. A. Veryaev va Shalaev IV, ularning asarlari ta'lim makonining mavjudligining o'ziga xos xususiyatlarini ko'rib chiqdi.

Virtual muzeylarning ta'lim salohiyatini o'rganish nuqtai nazaridan muhim bo'lgan yana bir tushuncha "muzey pedagogikasi" dir.

Muzey pedagogikasi-muzeylarning tarixini, madaniy ta'lim faoliyatining xususiyatlarini, muzeylarning turli toifadagi mehmonlarga ta'sir qilish usullarini, muzeylarning ta'lim muassasalari bilan o'zaro hamkorligini o'rganadigan fan sohasi". Ushbu turdagi pedagogika, ayniqsa, ko'plab Rossiya muzeylari tomonidan talab qilinmoqda, ular ko'pincha bolalar bilan ishlashni kuchaytirdi, ular uchun interaktiv tadbirlar va ekskursiyalar, muzey va pedagogik dasturlarni yaratishga kirishdi"⁶.

Muzey pedagogikasidagi asosiy tendentsiyalar hozirgi kunda virtual makonning an'anaviy muzeylarini o'zlashtirish, ya'ni Internet tarmog'idan foydalanish va virtual muzey pedagogikasini shakllantirishdir. Muzey pedagogikasi yordamida

¹ Гура В.В. Виртуальная реальность в современной медиа образовательной среде ВУЗа/ Компьютерные технологии: геометрическое моделирование и виртуальная реальность. Труды Междунар. научно-практ. конф. - Таганрог: ТаГРУ, 2009.

² Гвazова В.В. Виртуальный музей в вузовском образовании // Мир русского слова. - №3. - 2014.

³ Зайцева Ж.Н., Лобачев С.Л., Солдаткин В.И. Информационные технологии в виртуальной среде обучения: Труды конференции IT+SE99 «Информационные технологии в науке, образовании, телекоммуникации, бизнесе и охране природных ресурсов», Запорожье, 2009.

⁴ Хаславская Л.М., Казаков В.Г., Алексеева Т.Е. и др. WEB-музей "Древнее искусство Сибири". Опыт применения в учебном процессе и перспективы развития/ Новые информационные технологии в университетском образовании. Материалы Междунар. научно-практ. конф. - Новосибирск: НИИ МИОО, 2007.

⁵ Шалаев И.В. От образовательных средств к образовательному пространству: понятие, формирование, свойства. - М., 2007. С. 64.

⁶ Дюмина И. А. Развитие информационной образовательной среды школьного музея // Педагогическое образование в России. 2013. № 3. С. 37-40.

o'qituvchilarning ijodiy faoliyati uchun imkoniyat paydo bo'ladi. Kompyuter innovatsion texnologiyalari va Internet tarmog'ining rivojlanishi tufayli Slayd-shou yoki Slayd-shouga o'xshash ajoyib virtual ekskursiyalarni amalga oshirish mumkin. Virtual dunyodagi ekskursiyalar o'quvchilarga ekskursiya, ko'rgazma, kolleksiya, ekskursiya va ekskursiya yo'riqchisi sifatida qulay tarzda "qo'shilish" imkonini beradi. Ekskursovoda kvadratchalar, ko'chalar, katta shaharlar ko'chalarida an'anaviy ekskursiyalarni o'tkazish uchun muloqot qobiliyatlari, tinglovchilarning e'tiborini qozonish va ushlab turish qobiliyati, savodli nutq, ovoz berish talab etiladi.

Maktab o'quvchilari, talabalarning ta'lim jarayonida virtual muzeylardan foydalanish amaliyoti juda keng: maktabda-darslar-viloyat, mamlakat, dunyo muzeylariga ekskursiyalar (mavzu-tarix); kollejlarda-turli mamlakatlarning mashhur muzeylariga virtual ekskursiyalar (intizom-Madaniyatshunoslik , ijtimoiy tadqiqotlar va boshqalar); universitetda-dunyo muzeylariga ekskursiyalar , masalan, Luvr, Ermitaj, Londondagi Milliy muzey va boshqalar (intizom - "dunyo shaharlari"). Adabiyotda, maktabda va kollejdagi o'qish uchun talabalarni nafaqat yozuvchi yoki shoirning tarjimai holi bilan tanishtirish, balki yozuvchining yashagan uyini, uning nomidagi muzeyni ko'rish imkoniyati mavjud. Misol uchun, A. S. Green virtual adabiy-memorial muzeyi, Gorkiy virtual muzey-kvartirasi; A. P. Chexov virtual muzeyi va boshqalar.

Muzeylarning salohiyati juda keng qo'llanilishi mumkin:

- o'quvchilarda muzey dasturlari yordamida o'z xalqining tarixi va madaniyatiga daxldorlik tuyg'usini shakllantirish;

- ijodiy qobiliyatlarni ochishga yordam berish;

- talabalarning ma'naviy va axloqiy-vatanparvarlik ta'limiga ko'maklashish⁷.

Yangi kompyuter texnologiyalaridan foydalanish imkoniyati paydo bo'lishi ta'lim faoliyati kontekstida asosli va zarur komponent bo'lib, bu o'z navbatida innovatsion usullar va shakllardan foydalanishni talab qiladi. Bugungi kunda pedagogikada quyidagi ta'lim texnologiyalari faol qo'llanilmoqda:

• Axborot-kompyuterni o'qitish vositasi sifatida ishlatish;

• Media - bu ishda audio va vizual vositalarni jalb qilishni nazarda tutadi;

• Multimedia-qaerda kompyuter foydalanish uchun yordamchi vosita hisoblanadi.

Ko'pgina ta'lim muassasalarida "Informatika" kursini rivojlantirish uchun sifatli jihozlangan kompyuter sinflari, shuningdek, o'qituvchi ishida bevosita sinfda foydalanish uchun shaxsiy kompyuter, taqdimotlarni namoyish qilish uchun multimediya proektorlari, interfaol taxtalar va sinfda to'liq ishlash uchun zarur bo'lgan boshqa yangi texnologiyalar paydo bo'ldi.

Kommunikativ vazifalar uchun talabalar lug'atlar, ensiklopediyalar, kitoblar, Internet-resurslarni o'z ichiga olgan turli xil materiallardan foydalanishlari mumkin. Bunga madaniy muassasalar, shu jumladan virtual muzeylar kiradi. Kompyuter texnologiyasidan foydalanish virtual haqiqatni loyihalashtirish va dunyoning tarixiy va madaniy merosini bilish chegaralarini kengaytirish imkonini beradi. Virtual muzey bu shakllardan biridir. Shuni ta'kidlash kerakki, ta'lim jarayonida virtual muzey vositalaridan foydalanish haqida gap ketganda, talabalarning yoshini hisobga olish kerak. Shunday qilib, 10-11 sinf o'quvchilari uchun virtual muzeyning bir saytida ishlash

⁷Гвазова В.В. Виртуальный музей в вузовском образовании // Мир русского слова. -№3. – 2014. –С. 99-100.

etarli⁸emas.Ular treningda ishlatilishi kerak bo'lgan virtual muzeylarning saytlari ro'yxatini berishlari kerak.

Bundan tashqari, bugungi kunda internetda virtual sayohatga ixtisoslashgan ko'plab saytlar mavjud.Ushbu turdagi sayohat jahon badiiy madaniyati bo'yicha darsdan tashqari faoliyatni amalga oshirish uchun ham qo'llanilishi mumkin.

Ushbu ish formatida talabalar darsda o'qituvchi bilan birgalikda o'rganilgan joylarga "sayohat qilish" imkoniyatiga ega.O'quvchilar faoliyatini tashkil etishning bunday shakllari vizuallik, ravshanlik tamoyilini amalga oshirishda katta salohiyatga ega, bu esa o'z navbatida barcha ta'lim muassasalari o'quvchilarning haqiqiy safarlarini to'lashga qodir bo'lmagan paytda juda muhimdir.

Shuni ta'kidlash kerakki, virtual muzeylarning ushbu resurslaridan talabalarning mustaqil ishlashi uchun ham foydalanish mumkin. Muayyan bo'limlarni o'rganishda o'qituvchi o'quvchilarning e'tiborini muayyan tematik tarkibiy qismlarga bo'linib, ma'lumot va materiallarni to'plash ishlariga jalb qilishi va shu bilan aniq vazifani aniqlashi mumkin. Virtual muzeylarning muayyan vositalaridan foydalangan holda ijodiy topshiriqlar ko'plab o'quv ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, masalan, muayyan maqsad va mavzuga muvofiq axborotni tanlash, qiyosiy tahlil qilish, turli mavzular bo'yicha axborotni monitoring qilish va guruhlash, ish natijalarini ommaviy taqdim etish, shuningdek, madaniy makonni kengaytirish, talabalarning bilimlarini ro'yobga chiqarishga yordam beradi.

Shunday qilib, yuqorida aytib o'tilganidek, ta'lim jarayoniga bunday resurslar va virtual muzeylar vositalarini joriy etish ta'lim samaradorligini oshirish va yaxshilash uchun mazmunli imkoniyatlar ochadi va beradi⁹. Virtual ekskursiyalar, prezentatsiyalar, elektron fotoalbomlardan foydalanish va yaratish juda ijodiy va qiziqarli faoliyat. Shu tarzda taqdim etilgan ma'lumotlarga bo'lgan qiziqishning ortishi, shuningdek, ular taqdim etgan ma'lumotlarning idrok etilishi samaradorligi boshqa an'anaviy ko'rgazmali qo'llanmalarining mavjud imkoniyatlaridan ancha ustundir.

⁸Щербакова Е.В. Возможности использования виртуальных музеев при преподавании курса «Мировая художественная культура» в общеобразовательной школе // Педагогика и психология.-№1. -2013. – С. 37-38.

⁹Хаславская Л.М. WEB-музей. Опыт применения в учебном процессе и перспективы развития // Новые информационные технологии в университетском образовании. Материалы Междунар. научно-практ. конф. - Новосибирск: НИИ МИОО, 2007. - С. 90-91.